

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Generalnego
Służby Więziennej i Ministra Sprawiedliwości
o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 października 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 5 kwietnia 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od powoda M. S. na rzecz Skarbu Państwa -
Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 (sto
dwadzieścia) zł tytułem kosztów postępowania;**

**3) przyznaje radcy prawnemu J. K.-B. ze środków
budżetowych Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł wraz z należnym podatkiem
od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną
udzieloną powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądowym, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagań przewidzianych przez art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko wtedy, gdy skarżący powoła i uzasadnieni istnienie przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w tym przedmiocie wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został przez powoda uzasadniony wskazaniem na wydanie wyroku w warunkach nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), a mianowicie z naruszeniem art. 379 pkt 5 w zw. z art. 214 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Skarżący powołał się też na potrzebę wykładni obowiązujących przepisów postępowania cywilnego w celu wyjaśnienia: „czy w świetle art. 214 § 1 k.p.c. pobyt w zakładzie karnym zamkniętym jest znaną Sądomi przeszkodą, której nie można przewyciężyć, a tym samym czy nieobecność powoda z powodu nierozpoznania wniosku powoda o doprowadzenie w sytuacji kiedy Sąd oddalił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu stanowi podstawę do odroczenia rozprawy?”.

Tezę o nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym skarżący uzasadnił tym, że zaniechanie odroczenia rozprawy (art. 214 § 1 k.p.c.) w celu doprowadzenia go przed sąd po oddaleniu wniosku o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu, pozbawiło go możliwości dochodzenia praw.

W związku z powołaniem się na tę podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania trzeba odnotować, że powód jest osobą pozbawioną wolności, co sprawia, że sam nie decyduje o tym, czy weźmie udział w rozprawie wyznaczonej w celu rozpoznania jego roszczeń cywilnych. Pozbawienie wolności

(tak samo jak np. pobyt w odległym miejscu, czy obłożna choroba) w niczym nie ogranicza jednak możliwości przedstawiania swoich racji sądowi przez stronę na piśmie, czy też możliwości wglądu do akt sprawy, po zgłoszeniu stosownych wniosków o umożliwienie zapoznania się z nimi. Powód został doprowadzony przed Sąd pierwszej instancji i przesłuchany przed tym Sądem. Miał zatem możliwość przedstawienia Sądowi twierdzeń i zgłoszenia wniosków dowodowych nie tylko na piśmie, ale i ustnie. Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, aby mogło stanowić przyczynę nieważności, musi być całkowite i w sposób bezwzględny wyłączyć możliwość obrony. Powód w skardze kasacyjnej, poza kwestionowaniem tego, że nie został doprowadzony na rozprawę przed Sądem drugiej instancji, nie wskazał na jakąkolwiek okoliczność, którą chciałby przed tym Sądem podnieść w uzupełnieniu materiału zebranego w sprawie. Trzeba przy tym odnotować, że obowiązująca procedura istotnie ogranicza możliwość powoływania się w postępowaniu apelacyjnym na nowe fakty i dowody (art. 381 k.p.c.), a to oznacza, że przytoczeniu takich okoliczności przez powoda musiałoby towarzyszyć objaśnienie, że powód nie mógł ich powołać przed Sądem pierwszej instancji.

Oddalenie wniosku strony o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu, także wtedy, gdy strona jest pozbawiona wolności, nie jest równoważne z pozbawieniem jej możliwości działania w postępowaniu i samo w sobie nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 12 września 2007 r., I CSK 199/07, nie publ. i orzecznictwo powołane w uzasadnieniu).

Gdy chodzi o wykładnię art. 214 § 1 k.p.c. w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy pobyt strony w zakładzie karnym jest taką niemożliwą do przewyciężenia przeszkodą w uczestniczeniu w rozprawie, która powoduje konieczność jej odroczenia, to trzeba zauważyć, że nawet niemożliwość uczestniczenia w posiedzeniach sądu i ustnego przedstawienia swoich racji nie przeszkadza, aby strona te racje przedstawiła na piśmie, a w efekcie, aby sąd mógł orzekać. Pobyt strony w zakładzie karnym - co oczywiste - jest przeszkodą do uczestniczenia przez nią w rozprawach wyznaczanych w sprawach cywilnych prowadzonych z jej inicjatywy. Jest to przeszkoda wywołana przez samą stronę, jej własnym postępowaniem. W tych wszystkich przypadkach, w których obowiązujące

przepisy nie wymagają fizycznej obecności strony przy czynnościach procesowych, zezwalając jej na składanie pism i zapoznawanie się z aktami sprawy także poza siedzibą sądu prowadzącego postępowanie, sąd nie ma obowiązku przewyższania przeszkody uniemożliwiającej stronie udział w rozprawie w sprawie cywilnej przez zarządzenie jej doprowadzenia na każdą rozprawę wyznaczaną w sprawie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3, art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 10 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 461), orzeczono jak w postanowieniu.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu powoda z urzędu orzeczono stosowanie do § 2 i § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 10 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 490).